

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 108/2010-69

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. októbra 2011 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnostiach L., T., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 6/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009, v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 33/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009, v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 19/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009 a v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 26/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009, za účasti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo L. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 6/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009, v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 33/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009, v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 19/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009 a v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 26/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009 p o r u š e n é b o l i .

2. Rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžp 6/2009 z 2. júna 2009, sp. zn. 5 Sžp 33/2009 z 2. júna 2009, sp. zn. 5 Sžp 19/2009 z 2. júna 2009 a sp. zn. 5 Sžp 26/2009 z 2. júna 2009 sa z r u š u j ú a veci sa mu v r a c a j ú na ďalšie konania.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je p o v i n n ý uhradiť L. trovy konania v sume 1 102,53 € (slovom tisícstodva eur a päťdesiattri centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. I. R., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. septembra 2009 faxom a následne 16. septembra 2009 poštou doručená sťažnosť L., T. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 6/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009; sťažnosť bola pôvodne vedená pod sp. zn. Rvp 1605/09.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa domáhal priznania postavenia účastníka konania vo veci žiadosti Mestského poľovníckeho spolku P. o povolenie výnimky z podmienok ochrany chráneného živočícha – medveďa hnedého. Ministerstvo životného

prostredia Slovenskej republiky, odbor ochrany prírody (ďalej len „ministerstvo“), rozhodnutím sp. zn. 3529/2008-2.1/KD z 21. apríla 2008 sťažovateľovi nepriznalo postavenie účastníka konania vo veci. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ rozklad, o ktorom rozhodol minister životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len „minister“) rozhodnutím sp. zn. 106/2008-rozkl. z 26. júna 2008 tak, že rozklad sťažovateľa zamietol a potvrdil napadnuté rozhodnutie ministerstva.

Sťažovateľ podal proti označenému rozhodnutiu ministra žalobu Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“), ktorou sa domáhal zrušenia tohto rozhodnutia, ako aj označeného rozhodnutia ministerstva ako správneho orgánu prvého stupňa a vrátenia veci na ďalšie konanie. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 3 S 160/2008 z 13. januára 2009 žalobu zamietol. Proti tomuto rozsudku sa sťažovateľ v zákonnej lehote odvolal. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 5 Sžp 6/2009 z 2. júna 2009 potvrdil rozsudok krajského súdu a sťažovateľovi nepriznal právo na náhradu trov konania.

Podľa názoru sťažovateľa rozsudkom sp. zn. 5 Sžp 6/2009 z 2. júna 2009, ako aj postupom, ktorý mu predchádzal, najvyšší súd porušil jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu, že v tejto veci postupoval a rozhodol najvyšší súd zásadne odlišne ako v inej druhovo identickej veci.

2. Ústavnému súdu bola 17. septembra 2009 doručená ďalšia sťažnosť sťažovateľa, zastúpeného tiež advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 33/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009; sťažnosť bola pôvodne vedená pod sp. zn. Rvp 1641/09.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa domáhal priznania postavenia účastníka konania vo veci žiadosti Poľovníckeho združenia S. o povolenie výnimky z podmienok ochrany chráneného živočícha – medveďa hnedého. Ministerstvo rozhodnutím sp. zn. 3558/2008-2.1/KD z 21. apríla 2008 sťažovateľovi nepriznalo postavenie účastníka konania

vo veci. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ rozklad, o ktorom rozhodol minister rozhodnutím sp. zn. 45/2008-rozkl. z 26. júna 2008 tak, že rozklad sťažovateľa zamietol a potvrdil napadnuté rozhodnutie ministerstva.

Sťažovateľ podal proti označenému rozhodnutiu ministra žalobu krajskému súdu, ktorou sa domáhal zrušenia tohto rozhodnutia, ako aj označeného rozhodnutia ministerstva ako správneho orgánu prvého stupňa a vrátenia veci na ďalšie konanie. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 4 S 87/2008 z 9. januára 2009 žalobu zamietol. Proti tomuto rozsudku sa sťažovateľ v zákonnej lehote odvolal. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 5 Sžp 33/2009 z 2. júna 2009 potvrdil rozsudok krajského súdu a sťažovateľovi nepriznal právo na náhradu trov konania.

Podľa názoru sťažovateľa rozsudkom sp. zn. 5 Sžp 33/2009 z 2. júna 2009, ako aj postupom, ktorý mu predchádzal, najvyšší súd porušil jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu, že v tejto veci postupoval a rozhodol najvyšší súd zásadne odlišne ako v inej druhovo identickej veci.

3. Ústavnému súdu bola 25. septembra 2009 doručená aj ďalšia sťažnosť sťažovateľa, zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 19/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009; sťažnosť bola pôvodne vedená pod sp. zn. Rvp 1691/09.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa domáhal priznania postavenia účastníka konania vo veci žiadosti štátneho podniku L. „o povolenie výnimky a vydanie súhlasu na pozemnú aplikáciu chemických látok vo viacerých porastoch v NP Nízke Tatry na OZ L., LS Č. a LS M.“. Ministerstvo rozhodnutím sp. zn. 6242/2008-2.1/KD z 1. júla 2008 sťažovateľovi nepriznalo postavenie účastníka konania v predmetnej veci. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ rozklad, o ktorom rozhodol minister rozhodnutím sp. zn.

126/2008-rozkl. z 18. augusta 2008 tak, že rozklad sťažovateľa zamietol a potvrdil napadnuté rozhodnutie ministerstva.

Sťažovateľ podal proti označenému rozhodnutiu ministra žalobu krajskému súdu, ktorou sa domáhal zrušenia tohto rozhodnutia, ako aj označeného rozhodnutia ministerstva ako správneho orgánu prvého stupňa a vrátenia veci na ďalšie konanie. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 2 S 171/2008 z 28. januára 2009 žalobu zamietol. Proti tomuto rozsudku sa sťažovateľ v zákonnej lehote odvolal. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 5 Sžp 19/2009 z 2. júna 2009 potvrdil rozsudok krajského súdu a sťažovateľovi nepriznal právo na náhradu trov konania.

Podľa názoru sťažovateľa rozsudkom sp. zn. 5 Sžp 19/2009 z 2. júna 2009, ako aj postupom, ktorý mu predchádzal, najvyšší súd porušil jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu, že v tejto veci postupoval a rozhodol najvyšší súd zásadne odlišne ako v inej druhovo identickej veci.

4. Ústavnému súdu bola 30. septembra 2009 doručená tiež sťažnosť sťažovateľa, zastúpeného aj v tomto prípade advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Sžp 26/2009 a jeho rozsudkom z 2. júna 2009; sťažnosť bola pôvodne vedená pod sp. zn. Rvp 1723/09.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa domáhal priznania postavenia účastníka konania vo veci žiadosti Slovenského poľovníckeho zväzu, Poľovníckeho združenia H. o povolenie výnimky z podmienok ochrany chráneného živočícha – medveďa hnedého. Ministerstvo rozhodnutím sp. zn. 3406/2008-2.1/KD z 22. apríla 2008 sťažovateľovi nepriznalo postavenie účastníka konania vo veci. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ rozklad, o ktorom rozhodol minister rozhodnutím sp. zn. 84/2008-rozkl. z 26. júna 2008 tak, že rozklad sťažovateľa zamietol a potvrdil napadnuté rozhodnutie ministerstva.

Sťažovateľ podal proti označenému rozhodnutiu ministra žalobu krajskému súdu, ktorou sa domáhal zrušenia tohto rozhodnutia, ako aj označeného rozhodnutia ministerstva ako správneho orgánu prvého stupňa a vrátenia veci na ďalšie konanie. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 2 S 178/2008 z 10. decembra 2008 žalobu zamietol. Proti tomuto rozsudku sa sťažovateľ v zákonnej lehote odvolal. Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 5 Sžp 26/2009 z 2. júna 2009 potvrdil rozsudok krajského súdu a sťažovateľovi nepriznal právo na náhradu trov konania.

Podľa názoru sťažovateľa rozsudkom sp. zn. 5 Sžp 26/2009 z 2. júna 2009, ako aj postupom, ktorý mu predchádzal, najvyšší súd porušil jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu, že v tejto veci postupoval a rozhodol najvyšší súd zásadne odlišne ako v inej druhovo identickej veci.

Na podporu názoru, že postupom najvyššieho súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 5 Sžp 6/2009, sp. zn. 5 Sžp 33/2009, sp. zn. 5 Sžp 19/2009 a sp. zn. 5 Sžp 26/2009 a jeho rozsudkami z 2. júna 2009 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sťažovateľ vo všetkých už uvedených sťažnostiach argumentuje identicky, keď popri poukazoch na ustálenú judikatúru ústavného súdu týkajúcu sa princípu právnej istoty v odôvodneniach týchto sťažností zhodne uvádza najmä toto:

«Dňa 29. 6. 2009 bolo právnej zástupkyňi sťažovateľa doručené uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v právnej veci druhovo totožnej s právnou vecou, v ktorej vydaný rozsudok Najvyššieho súdu je predmetom tejto sťažnosti. Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Sžp 41/2009 zo dňa 22. 6. 2009 prerušilo konanie o odvolaní žalobcu (sťažovateľa) proti rozhodnutiu Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 S 166/2008-74 zo dňa 20. 1. 2009, ktorým tento súd zamietol žalobu žalobcu (sťažovateľa), ktorým sa domáhal zrušenia rozhodnutia žalovaného – Ministerstva životného prostredia, ktorým žalovaný rozhodol o nepriznaní postavenia účastníka správneho konania žalobcovi – sťažovateľovi v konaní vedenom podľa zákona o ochrane prírody a krajiny.

Najvyšší súd SR predložil citovaným rozhodnutím vec Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev na rozhodnutie o predbežných otázkach...

Z uvedeného vyplýva, že Najvyšší súd SR postupoval vo veci, ktorá je predmetom tejto sťažnosti zásadne odlišne ako v inej druhovo identickej veci. Z rozhodnutia o predložení veci Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev zo dňa 20. 1. 2009 vyplýva, že Najvyšší súd SR postupoval podľa článku 234 poslednej vety (Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, pozn.), teda že otázku týkajúcu sa výkladu komunitárneho práva musel predložiť Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev, keďže proti jeho rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok (v tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje na výraz „bol nútený konať“ v odôvodnení citovaného rozhodnutia o prerušení konania). V tejto súvislosti sťažovateľ dáva za pravdu Najvyššiemu súdu SR o jeho povinnosti predložiť vec Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev vzhľadom na to, že proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu SR nie je prípustný opravný prostriedok podľa OSP a Ústavný súd SR nie je druhou opravnou inštanciou v konaní správneho súdnictva. Pokiaľ ide o odôvodnenie odlišného postupu Najvyššieho súdu SR, tak ako na to poukazuje v odôvodnení napadnutého rozhodnutia, ktorá má byť zdôvodnená údajným naznačovaním komunitárneho rozmeru posudzovanej veci v neskorších odvolaniach sťažovateľa, táto skutočnosť je v rozpore s obsahom odvolaní sťažovateľa vo veci sp. zn. 5 Sžp 6/2009 a 5 Sžp 41/2009. Sťažovateľ predkladá v prílohe tohto podania tak odvolanie a podanie, ktorým bolo odvolanie doplnené vo veci , ktorá je predmetom tohto konania, tak odvolanie a podanie, ktorým bolo doplnené vo veci 5 Sžp 41/2009. Z obsahu týchto podaní sťažovateľa je zrejmé, že tieto sú s výnimkou spisových značiek a dátumov identické. Postup sťažovateľa v odvolacom konaní teda nebol dôvodom na zásadne odlišný postup Najvyššieho súdu SR v dvoch druhovo identických konaniach, v ktorých je sťažovateľ účastníkom konania. Postup Najvyššieho súdu SR, ktorý predchádzal vydaniu rozhodnutia napadnutého touto sťažnosťou a vydanie tohto rozhodnutia je v rozpore s článkom, teda s právom sťažovateľa zakotvenom v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, ktoré zaručuje každému konať pred súdom zákonom stanoveným spôsobom, ak Najvyšší súd SR sa cítil byť viazaný povinnosťou predložiť vo veci 5 Sžp Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev, potom ak takýmto spôsobom nepostupoval aj vo veci, ktorá je predmetom tohto konania, nepostupoval zákonným spôsobom tak, ako mu to ukladá čl. 2 ods. 2 Ústavy SR v spojení s čl. 234 zmluvy o založení Európskeho spoločenstva.»

Na základe tejto argumentácie sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd uznesením prijal jeho sťažnosti (pôvodne vedené pod sp. zn. Rvp 1605/09, sp. zn. Rvp 1641/09, sp. zn. Rvp 1691/09 a sp. zn. Rvp 1723/09) na ďalšie konanie a vo veci samej v náleze vyslovil, že postupom najvyššieho súdu v označených konaniach, ako aj jeho rozsudkami v týchto konaniach z 2. júna 2009 došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zrušil tieto rozsudky, vrátil najvyššiemu súdu tieto veci na ďalšie konanie a zakázal mu pokračovať v porušovaní jeho práv. Sťažovateľ vo všetkých uvedených konaniach žiada tiež úhradu trov konania pred ústavným súdom.

Sťažnosti pôvodne vedené ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1605/09, sp. zn. Rvp 1641/09, sp. zn. Rvp 1691/09 a sp. zn. Rvp 1723/09 boli uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 108/2010-15 z 11. marca 2010 prijaté na ďalšie konanie a po spojení na spoločné konanie boli ďalej vedené pod sp. zn. IV. ÚS 108/2010, pričom toto konanie bolo zároveň prerušené podľa § 109 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) v spojení s § 31a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vzhľadom na skutočnosť, že Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) na základe uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Sžp 41/2009 z 22. júna 2009, ktorým bol predložený návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa čl. 234 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (ďalej len „Zmluva o ES“; v súčasnosti čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, pozn.), riešil v konaní vedenom pod sp. zn. C-240/09 otázku, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie ústavného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 108/2010. Súdny dvor v predmetnej veci vyhlásil rozsudok č. C-240/09 8. marca 2011, čím v zmysle § 111 ods. 2 OSP v spojení s § 31a zákona o ústavnom súde odpadla prekážka, pre ktorú ústavný súd konanie vedené pod sp. zn. IV. ÚS 108/2010 prerušil, a preto v ňom aj bez návrhu pokračoval.

Ústavný súd na základe uvedených skutočností vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa a predsedu najvyššieho súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu najvyššieho súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril

k sťažnostiam. Právna zástupkyňa sťažovateľa a predseda najvyššieho súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľa a predsedu najvyššieho súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, keďže dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda najvyššieho súdu sa k sťažnosti vyjadril v prípise č. k. KP 4/2010-30 z 15. júla 2011, v ktorom poukázal na pripojené vyjadrenie predsedu senátu najvyššieho súdu JUDr. Ing. M. G., PhD., v ktorom sa uvádzajú predovšetkým dôvody, „*ktoré viedli v priebehu rozhodovania o cca 100 obdobných veciach konajúci senát k nutnosti uprednostniť judikatúrny posun medzi rozsudkami 5 Sžp 6/2009 a 5 Sžp 41/2009 pri rozhodovaní o obdobných veciach pred zotrúvaním na pôvodne vyslovenom právnom názore. Práve iniciatíva senátu, spočívajúca v predložení prejudiciálnych otázok Európskemu súdneho dvoru počas rozhodovania o zvyšných veciach (viď napríklad str. 7 ústavnej sťažnosti) vo vzťahu k doterajším rozsudkom 5 Sžp 6 až 40/2009, sa javí byť príčinou nesúhlasu sťažovateľa s citovanými rozsudkami Najvyššieho súdu vydanými ku dňu 02. júna 2009.*

Základom časového judikatúrneho posunu sa stali poznatky členov senátu 5 S nadobudnuté počas individuálneho vzdelávania sa v oblasti komunitárnej ochrany práva životného prostredia, ako aj počas neformálnej výmeny názorov medzi senátmi na prejednávanej veci s obdobnou problematikou.

Uvedený postup pri časovo postupnom vybavovaní značného počtu obdobných vecí sa nevylučuje, tzn. je celkom logický a aj legitímne očakávaný pri napĺňaní práva na súdnu a inú ochranu v zmysle čl. 46 a nasl. ústavy. Uvedené poznatky viedli k vzniku situácie, kedy konajúci senát musel z vlastnej iniciatívy začať zvažovať vplyv, poprípade nutnosť aplikácie komunitárnych predpisov na prejednávajúcu vec, a to, že tieto poznatky nemali jednoznačný výstup, osvedčuje napríklad protikladná argumentácia zúčastnených členských štátov na strane jednej a generálnej advokátky a Súdneho dvora na strane druhej.

Hoci žalobca neinicioval a ani nenaznačil snahu zapojiť do riešenia svojho právneho problému systém súdov Európskej únie, nebolo možné za tejto situácie prehliadnúť princíp lojality Slovenskej republiky ako členského štátu vrátane orgánov jej súdnej moci podľa čl. 10 Zmluvy o Európskej únii.

Uvedený princíp pre účely komunitárneho práva vykonáva základné pravidlo medzinárodného práva verejného: povinnosť štátu dodržiavať ním prevzaté právne záväzky a vymedzuje princíp lojality členských štátov tak po stránke pozitívnej ako aj negatívnej. Podľa tohto sú členské štáty zaviazané na jednej strane rešpektovať a uľahčovať plnenie záväzkov vyplývajúcich zo Zmluvy o Európskom spoločenstve; a na strane druhej zdržať sa konania, ktoré by mohlo ohroziť naplnenie jej cieľov. Ustanovenie článku 234 Zmluvy o Európskom spoločenstve ukladá povinnosť Najvyššiemu súdu pri hypotéze, že ak vznikne potreba aplikácie práva ES/EÚ v konaní pred súdom členského štátu, ktorého rozhodnutie nie je prípustné napadnúť opravnými prostriedkami podľa vnútroštátneho práva, potom sa musí zapojiť do systému justičnej spolupráce prostredníctvom zaslania prejudiciálnej otázky, s výnimkou jednoznačných prípadov definovaných vo veci C- 283/81 CILFIT.

Navyše takýto postup priamo favorizuje aj vnútroštátna úprava obsiahnutá v čl. 7 ods. 2 v spojení s čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Preto vzhľadom na existenciu právne nejasnej situácie a zákonnú nutnosť jej odstránenia bolo konajúcim senátom Najvyššieho súdu pristúpené k sformulovaniu prejudiciálnych otázok a s prihliadnutím na zákonný postup boli otázky zaslané na Európsky súdny dvor, ktorý ich ako nevhodné neodmietol, ale naopak prijal na ďalšie konanie.

Samotný priebeh a dĺžka prejudiciálneho konania, počet a obsah pripomienok členských štátov, ako aj samotný spôsob rozhodovania Súdného dvora EÚ (výnimočne sa ho ujala veľká komora) o predložených prejudiciálnych otázkach naznačuje, že išlo o zložité otázky zásadného významu (viď čl. 44 ods. 3 Rokovacieho poriadku SD EÚ) a ich finálne riešenie nebolo takmer možné vopred predvídať.

Na základe výsledku prejudiciálneho konania pred Súdnym dvorom EÚ, tzn. vydaného rozsudku, došlo k judikatúrnemu posunu v rozhodovacej činnosti konajúceho senátu s tým, že sťažovateľovi bolo v správnom súdnictve počnúc rozsudkom sp. zn. 5 Sžp 41/2009 vyhovené v plnom rozsahu. Nakoľko je Najvyšší súd svojimi doterajšími rozsudkami vydanými pod sp. zn. 5 Sžp 6 až 40/2009 (ktorými v minulosti nevyhovel

sťažovateľovi) viazaný, je právom sťažovateľa, aby sa o ich nápravu domáhal zákonnými prostriedkami na príslušných štátnych orgánoch.“

Právna zástupkyňa sťažovateľa v liste zo 7. septembra 2011 na výzvu ústavného súdu zaujala stanovisko k vyjadreniu predsedu najvyššieho súdu a predsedu senátu najvyššieho súdu, v ktorom uviedla:

„Ako vyplýva aj z vyjadrenia najvyššieho súdu Aarhuský dohovor je prameňom práva v Slovenskej republike z dvoch dôvodov. Stranou dohovoru je tak Slovenská republika, ako aj Európska únia. Aarhuský dohovor sa tým, že sa jednou z jeho zmluvných strán stala Európska únia (v predmetnom čase Európske spoločenstvo) stal súčasťou komunitárneho práva. Z tohto dôvodu bol najvyšší súd povinný uvažovať o výklade čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru nielen so zreteľom na vnútroštátnu právnu úpravu, ale aj so zreteľom na Aarhuský dohovor, ako normu komunitárneho práva.

Ako vyplýva zo samotného vyjadrenia najvyššieho súdu otázka výkladu čl. 9 ods. 3 bola predmetom širokej diskusie a neumožňovala jednoznačný záver tak, ako ho prijal najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach napadnutých týmito sťažnosťami.

Aj v čase rozhodovania najvyššieho súdu bolo povinnosťou súdu v súlade s čl. 234 Zmluvy o Európskom spoločenstve (teraz čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie) predložiť vec na posúdenie Európskemu súdnemu dvoru (teraz Súdny dvor Európskej únie). Na koniec najvyšší súd v obidvoch sťažovateľovi predložených stanoviskách poukazuje práve na túto povinnosť.

Určité pochybnosti o dôvodnosti sťažovateľovej sťažnosti by bolo možné pripustiť len vtedy, ak by Súdny dvor Európskej únie vyslovil, že nemá právomoc v predmetných otázkach vydať nález. Takáto situácia však nenastala. Ako na to poukazuje aj najvyšší súd, Súdny dvor Európskej únie vo svojom rozsudku tak skonštatoval a odôvodnil, že je v jeho právomoci vydať rozsudok v predmetnej veci, ako aj posúdenie veci samotnej. Vzhľadom na to, že najvyšší súd sa vo svojom vyjadrení pomerne široko zaoberá obsahom tohto rozsudku sťažovateľ poukazuje na toto vyjadrenie.

Podľa názoru sťažovateľa pre posúdenie dôvodnosti sťažností sťažovateľa je podstatné, že aj v konaniach v ktorých najvyšší súd vydal rozsudky napadnuté sťažnosťami, o ktorých sa vedie toto konanie pred ústavným súdom sa riešili druhovo identické otázky,

a to otázka postavenia občianskych združení, ktorých predmetom činnosti je ochrana prírody v konaniach podľa Zákona o ochrane prírody.

Pokiaľ najvyšší súd poznamenáva, že sa sťažovateľ nedomáhal použitia Smernice o biotopoch pri posudzovaní jeho žalôb, v tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje na to, že táto bola do práva Slovenskej republiky transponovaná Zákonom o ochrane prírody a nebolo potrebné osobitne poukazovať na túto skutočnosť.

Ako vyplýva z vyjadrenia najvyššieho súdu, ktoré bolo sťažovateľovi doručené, sťažovateľ nemá inú možnosť a ani v čase podania sťažnosti nemal ako sa domôcť zrušenia právoplatných rozhodnutí najvyššieho súdu, ako podaním sťažnosti na ústavný súd. So zreteľom na vyjadrenie najvyššieho súdu sťažovateľ opätovne poukazuje na to, že predmetom ústavnej sťažnosti je taký postup najvyššieho súdu, ktorý rozhodujúc o použití Aarhuského dohovoru, ktorý je aj prameňom komunitárneho práva, neobrátil sa na Európsky súdny dvor, napriek tomu, že samotný najvyšší súd v uznesení sp. zn. 5 Sžp 41/2009 zo dňa 22.6.2009 vyslovil presvedčenie, že požiadať Európsky súdny dvor o vydanie predbežného nálezu bol povinný.

So zreteľom na vyššie uvedené navrhujem v mene sťažovateľa, aby ústavný súd jeho sťažnostiam vyhovel a priznal mu náhradu trov konania.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom

zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že konanie vedené najvyšším súdom pod sp. zn. 5 Sžp 41/2009 (teda konanie, v ktorom najvyšší súd Súdnemu dvoru položil prejudiciálnu otázku, pozn.) a konania vedené najvyšším súdom pod sp. zn. 5 Sžp 6/2009, sp. zn. 5 Sžp 33/2009, sp. zn. 5 Sžp 19/2009 a sp. zn. 5 Sžp 26/2009, t. j. konania, o ústavnosti ktorých ústavný súd rozhoduje v tomto konaní, sú z vecného hľadiska a zásadných právnych otázok, ku ktorým treba zaujať stanovisko, v zásade totožné; týkajú sa právneho postavenia sťažovateľa (ako občianskeho združenia zameraného na ochranu životného prostredia, pozn.) v správnych konaniach, ktorých predmetom bolo rozhodovanie o povolení výnimky z podmienok ochrany chránených živočíchov, resp. o povolení výnimky a vydanie súhlasu na aplikáciu chemických látok na chránenom území.

Z obsahu sťažností (reprodukovaných rámcovo v časti I tohto nálezu) vyplýva, že ich podstatou je námietka sťažovateľa proti „odlišnému“ postupu najvyššieho súdu v obsahovo identických konaniach v súvislosti s (ne)uplatnením jeho oprávnenia predložiť návrh na začatie konania o prejudiciálnej otázke Súdnemu dvoru podľa čl. 234 Zmluvy o ES.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Vychádzajúc zo svojho ústavného postavenia ústavný súd v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať skutkové závery a právne názory všeobecného súdu vyjadrené v jeho rozhodnutiach. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodnutí riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa

tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Podľa čl. 234 zmluvy o ES Súdny dvor má „právomoc vydať predbežný nález o otázkach, ktoré sa týkajú:

- a) výkladu zmlúv;
- b) platnosti a výkladu aktov orgánov Spoločenstva a ECB;
- c) výkladu štatútov orgánov zriadených aktom Rady, ak to tak tieto štatúty stanovia.

Ak je takáto otázka predložená niektorému súdu členského štátu a tento súd usúdi, že rozhodnutie o tejto otázke je nevyhnutné pre vydanie rozhodnutia, môže požiadať Súdny dvor, aby o nej vydal nález.

Ak sa takáto otázka položí v konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom a tento súdny orgán usúdi, že rozhodnutie o nej je nevyhnutné pre vydanie jeho rozhodnutia, môže sa obrátiť na Súdny dvor, aby o nej rozhodol.

Ak sa takáto otázka položí v konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom, proti ktorého rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva, je tento súdny orgán povinný obrátiť sa na Súdny dvor.“.

Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti už vyslovil, že k imanentným znakom právneho štátu patrí neodmysliteľne aj princíp právnej istoty (napr. PL. ÚS 36/95), ktorého súčasťou je tiež požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05).

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z týchto dôvodov ústavný súd pri posudzovaní sťažovateľových vecí prihliadal aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej

len „ESLP“) týkajúcu sa porušenia čl. 6 ods. 1 dohovoru v dôsledku rozpornej rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu.

Rozdiely v súdnych rozhodnutiach sú prirodzene obsiahnuté v každom súdnom systéme, ktorý je založený na existencii viacerých nižších súdov s obmedzenou územnou pôsobnosťou. Podľa názoru ESLP je v rozpore s princípom právnej istoty, ktorý je zahrnutý v niekoľkých článkoch dohovoru a tvorí jeden zo základných elementov právneho štátu, situácia, keď najvyšší súd (ako zjednocovateľ rozdielnych právnych názorov) je sám zdrojom hlbokých a trvalých inkonzistencií (m. m. Beian v. Rumunsko, Baranowski v. Poľsko). Rozporné právne názory najvyššieho súdu na identické situácie sú tak v konečnom dôsledku spôsobilé podkopávať dôveru verejnosti v súdny systém (m. m. Sovtransavto Holding v. Ukrajina, ESLP).

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že najvyšší súd konanie vedené pod sp. zn. 5 Sžp 41/2009 prerušil svojím uznesením z 22. júna 2009 a uplatnením svojej právomoci podľa čl. 234 Zmluvy o ES predložil Súdnemu dvoru nasledujúce predbežné otázky:

«1. Je možné článku 9 Aarhurského dohovoru, a to najmä odseku 3, s prihliadnutím na hlavný cieľ sledovaný touto medzinárodnou zmluvou, tzn. že narúša klasickú koncepciu aktívnej legitímácie tým, že priznáva postavenie účastníka konania aj verejnosti, resp. zainteresovanej verejnosti, priznať bezprostredný účinok („self-executing effect“) medzinárodnej zmluvy za situácie, keď Európska únia po tom, ako dňa 17. 02. 2005 pristúpila k tejto medzinárodnej zmluve, nevydala do dnešného dňa komunitárny predpis vykonávajúci uvedenú zmluvu pre podmienky komunitárneho práva?

2. Je možné článku 9 Aarhurského dohovoru, a to najmä jeho odseku 3, potom, čo sa stal súčasťou komunitárneho práva priznať účinok priamej aplikovateľnosti alebo priameho účinku komunitárneho práva v zmysle ustálenej judikatúry Európskeho súdneho dvora?

3. Ak je odpoveď na otázku 1 alebo 2 kladná, potom je možné vykladať čl. 9 ods. 3 Aarhurského dohovoru s prihliadnutím na hlavný cieľ sledovaný touto medzinárodnou zmluvou, že pod pojem „úkony orgánu verejnej správy“ je nutné zahrnúť aj úkon spočívajúci vo vydaní rozhodnutia, tzn. že možnosť prístupu verejnosti k súdnemu konaniu

v sebe zahŕňa aj právo napadnúť samotné rozhodnutie správneho orgánu, ktorého nezákonnosť spočíva v dopade na životné prostredie?»

Výklad a aplikácia práva všeobecnými súdmi musí byť v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (pozri IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04).

Súčasťou základného práva na súdnu ochranu je aj právo účastníka konania, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorá má základ v právnom poriadku Slovenskej republiky vrátane medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná a ktoré sú súčasťou jej právneho poriadku (m. m. IV. ÚS 77/02).

V súlade s judikatúrou ústavného súdu účastník konania má právo na to, aby každý spor alebo iná právna vec sa pred vnútroštátnym súdom rozhodovala na základe správneho a adekvátneho právneho základu. Súčasťou takého právneho základu však po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie je aj výklad komunitárneho práva (podľa v súčasnosti platnej terminológie „práva EÚ“, pozn.) podľa čl. 234 Zmluvy o ES (v súčasnosti čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ, pozn.) v konaní o prejudiciálnej otázke. V takom prípade tvorí výklad práva EÚ obsiahnutý v rozsudku Súdneho dvora súčasťou právneho základu rozhodovania vo veci samej (m. m. IV. ÚS 206/08).

Predmetom preskúmania zo strany ústavného súdu už boli sťažnosti, v ktorých sťažovatelia namietali porušenie ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, príp. základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy v súvislosti s nepredložením prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru zo strany všeobecného súdu (pozri II. ÚS 90/05, IV. ÚS 206/08, III. ÚS 151/07). V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že v označených veciach sťažovatelia vystupovali v postavení účastníkov konaní pred všeobecnými súdmi, v ktorých sa „dožadovali“ predloženia prejudiciálnej

otázky Súdnemu dvoru. Predmetom sťažností v tomto konaní pred ústavným súdom je sťažovateľom namietaná rozdielna rozhodovacia činnosť najvyššieho súdu týkajúca sa procesného postupu v súvislosti s (ne)predložením prejudiciálnej otázky vo vecne a právne (v zásade) identických konaniach, v ktorých sa však sťažovateľ sám predloženia prejudiciálnej otázky „nedožadoval“. V konečnom dôsledku však podľa názoru ústavného súdu [vychádzajúc z v judikatúre ústavného súdu všeobecne akceptovanej zásady *iura novit curia* (m. m. II. ÚS 244/09), podľa ktorej súd nielen pozná právo, ale si je zároveň vedomý účinkov, ktoré právo v podobe, v akej ho súd aplikuje, vyvoláva vo vzťahu k procesnoprávnemu alebo hmotnoprávnemu postaveniu nositeľa práva na súdnu ochranu] táto skutočnosť nemá pre spochybnenie povinnosti všeobecného súdu predložiť prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru za splnenia ostatných podmienok významnejšiu právnu relevanciu.

Ústavný súd ďalej pripomína, že ak vnútroštátny súd nepredloží prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru v konkrétnej veci, kde to bola jeho povinnosť (nielen možnosť tak urobiť), potom to môže za istých okolností zakladať zodpovednosť členského štátu za porušenie komunitárneho práva (práva EÚ) postupom a rozhodovaním vnútroštátneho súdu (pozri napríklad rozsudok z 30. septembra 2003 vo veci Köbler proti Rakúskej republike, C-224/01).

V zmysle už uvedenej judikatúry je preto nevyhnutné, aby sa ústavný súd zameril na posúdenie skutočnosti, či vnútroštátny súd (v okolnostiach prípadu najvyšší súd, pozn.) bol povinný prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru predložiť a či bol výklad práva EÚ uskutočnený Súdnym dvorom na základe predložených prejudiciálnych otázok v konečnom dôsledku nevyhnutný pre rozhodnutie vo veci samej.

Účelom a podstatou konania o prejudiciálnej otázke je podľa stabilizovanej judikatúry Súdneho dvora spolupráca vnútroštátneho súdu so Súdnym dvorom pri výklade práva EÚ. Konanie podľa čl. 234 Zmluvy o ES je založené na delbe úloh medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdnym dvorom. Je vecou len vnútroštátneho súdu, pred ktorým začal spor a ktorý nesie zodpovednosť za súdne rozhodnutie, posúdiť so zreteľom na

konkrétne okolnosti veci nevyhnutnosť rozsudku o prejudiciálnej otázke pre vydanie rozsudku vo veci samej, ako aj relevantnosť otázok, ktoré položí Súdnemu dvoru. V dôsledku toho je Súdny dvor v zásade povinný rozhodnúť, pokiaľ sa položené otázky týkajú výkladu práva EÚ (napríklad rozsudok z 11. júla 2006, Chacón Navas, C 13/05, bod 32 a tam citovaná judikatúra).

Povinnosť predložiť prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru podľa čl. 234 Zmluvy o ES (resp. čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ) platí len pre taký vnútroštátny súd, ktorý je súdom poslednej inštancie v konkrétnom spore alebo v inej právnej veci, t. j. súdom, proti ktorého rozhodnutiu nemožno podať žiaden opravný prostriedok.

Ak taký súd, ktorý je súdom, proti ktorého rozhodnutiu už niet žiadneho opravného prostriedku, nepredloží prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru, hoci tak urobiť mal, otvára sa otázka ústavnosti jeho postupu so zreteľom na čl. 46 ods. 1 a 4 a čl. 48 ods. 1 ústavy, pričom treba pripomenúť aj jeho povinnosť podľa § 1 v spojení s § 109 ods. 1 písm. c) OSP zabezpečiť spravodlivú ochranu práv a oprávnených záujmov účastníkov konania (m. m. IV. ÚS 206/08).

Všeobecný súd, proti rozhodnutiu ktorého nie je prípustný opravný prostriedok, je súdom, ktorý, ak sú splnené predpoklady na predloženie prejudiciálnej otázky, nemá inú možnosť, ako prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru predložiť. V okolnostiach sťažovateľom namietaných prípadov ide o oblasť správneho súdnictva, v rámci ktorého najvyšší súd rozhoduje v súlade s V. časťou Občianskeho súdneho poriadku ako súd odvolací, v ktorom preskúmava rozsudok krajského súdu, ktorý rozhodoval v prvom stupni o žalobe o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu (v daných prípadoch ministerstva, pozn.). Vzhľadom na ustálenú judikatúru ústavného súdu o neprípustnosti dovolania v správnom súdnictve (porovnaj napr. II. ÚS 65/2010) je nepochybné, že v okolnostiach namietaných prípadov rozhodnutia najvyššieho súdu sú (boli) rozhodnutiami všeobecného súdu, proti ktorým nie sú prípustné opravné prostriedky.

Povinnosť predložiť prejudiciálnu otázku nevzniká v každom prípade. Súdny, ktoré sú z dôvodu svojho postavenia vo vnútroštátnom súdnom systéme povinné predkladať prejudiciálne otázky, sa môžu tejto povinnosti vyhnúť za splnenia niektorého alebo viacerých nasledujúcich predpokladov:

a) ak odpoveď na prejudiciálnu otázku by nemala žiadny význam pre vytvorenie právneho základu na rozhodnutie vo veci samej,

b) ak ide o otázku, ktorá bola v skutkovo a právne podobnom prípade vyriešená Súdnym dvorom, alebo o právnu otázku, ktorá sa vyriešila v judikatúre Súdneho dvora bez zreteľa na to, v akých konaniach bola predložená (princíp „acte éclairé“),

c) ak je výklad práva Spoločenstva alebo Únie taký jasný, že nevznikajú žiadne rozumné pochybnosti o výsledku (princíp „acte clair“).

Súdny dvor vo svojom rozsudku č. C-240/09 z 8. marca 2011 predovšetkým konštatoval, že na najvyššom súde predložené prejudiciálne otázky týkajúce sa sféry práva EÚ „je potrebné odpovedať na prvú a druhú položenú otázku tak, že článok 9 ods. 3 Aarhurského dohovoru nemá priamy účinok v práve Únie. Prináleží však vnútroštátnemu súdu, aby poskytol taký výklad procesného práva týkajúceho sa podmienok, ktoré je potrebné splniť na podanie správneho opravného prostriedku alebo žaloby, ktorý bude v čo najväčšej možnej miere v súlade tak s cieľmi článku 9 ods. 3 tohto dohovoru, ako aj s cieľom účinnej súdnej ochrany práv poskytovaných právom Únie, aby mohla organizácia na ochranu životného prostredia, akou je zoskupenie V., napadnúť na súde rozhodnutie prijaté v rámci správneho konania, ktoré by mohlo byť v rozopre s právom Únie v oblasti životného prostredia.“.

V nadväznosti na citované ústavný súd považoval za potrebné poukázať na tú časť rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 5 Sžp 41/2009 z 12. apríla 2011, v ktorom najvyšší súd prihliadol na právne závery uvedené v rozsudku Súdneho dvora č. k. C-240/09 z 8. marca 2011.

«Ako posledný, avšak nemenej významný právny prameň Najvyšší súd uvádza rozsudok Súdneho dvora Európskej únie č. C-240/09 zo dňa 08. marca 2011, ktorý je

v zmysle čl. 7 ústavy a čl. 4 Zmluvy o Európskej únii významným zdrojom poznania komunitárneho práva pre orgány členského štátu.

Podľa článku 7 ods. 2 veta prvá a druhá ústavy Slovenskej republiky Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.

Podľa článku 4 ods. 3 [pôvodne čl. 10] Zmluvy o Európskej únii podľa zásady lojálnej spolupráce sa Únia a členské štáty vzájomne rešpektujú a vzájomne si pomáhajú pri vykonávaní úloh, ktoré vyplývajú zo zmlúv.

Členské štáty prijímú všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy, aby zabezpečili plnenie záväzkov vyplývajúcich zo zmlúv alebo z aktov inštitúcií Únie.

Členské štáty pomáhajú Únii pri plnení jej úloh a neprijímú žiadne opatrenie, ktoré by mohlo ohroziť dosiahnutie cieľov Únie.

Ako už bolo hore uvedené, Súdny dvor Európskej únie pri skúmaní obsahu položených predbežných otázok sa predovšetkým zaoberal možnosťou účinku „self-executing“ ustanovenia čl. 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, pričom vyslovil úvodný názor o jeho podmienenosti v tom (bod 45), že „práva stanovené v uvedenom článku 9 ods. 3 majú „členovia verejnosti“ len ak „sú splnené podmienky uvedené v[o] vnútroštátnom práve, ak sú nejaké“, znamená to, že toto ustanovenie je podriadené z hľadiska jeho výkonu alebo jeho účinkov tomu, že dôjde k vydaniu neskoršieho aktu“.

Ďalej však Súdny dvor svoj názor doplnil o myšlienku (bod 47), že „v prípade neexistencie právnej úpravy Únie v danej oblasti prináleží právnemu poriadku každého členského štátu upraviť procesné podmienky žalôb určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z práva Únie, v predmetnom prípade zo smernice o biotopoch, pričom členské štáty nesú v každom prípade zodpovednosť za zabezpečenie účinnej ochrany týchto práv (pozri najmä rozsudok z 15. apríla 2008, Impact, C-268/06, Zb. S. 1-2483, body 44 a 45).“

Súčasne Súdny dvor v svojich predchádzajúcich názoroch pokračoval tak (bod 49), že „Nemožno si preto predstaviť, že by bez toho, aby sa narušila účinná ochrana práva Únie v oblasti životného prostredia, bol možný taký výklad ustanovení článku 9 ods. 3

Aarhurského dohovoru, ktorý by spôsobil praktickú nemožnosť alebo veľkú obtiažnosť výkonu práv zverených právom Únie.“

Až na základe takto sformulovaných právnych záverov vyslovil Súdny dvor svoju odpoveď (bod 51): „Prináleží preto vnútroštátnemu súdu, aby poskytol taký výklad procesného práva týkajúceho sa podmienok, ktoré je potrebné splniť na podanie správneho opravného prostriedku alebo žaloby, ktorý v čo najväčšej možnej miere zohľadní ciele článku 9 ods. 3 Aarhurského dohovoru, ako aj cieľ účinnej súdnej ochrany práv poskytovaných právom Únie, aby mohla organizácia na ochranu životného prostredia, akou je Z. V., napadnúť na súde rozhodnutie prijaté v rámci správneho konania, ktoré by mohlo byť v rozpore s právom Únie v oblasti životného prostredia (pozri v tomto zmysle rozsudky z 13. marca 2007, Unibet, C-432/05, Zb. s. I-2271, bod 44, a Impact, už citovaný, bod 54).“

Pre Najvyšší súd je nepochybné, že ciele Aarhurského dohovoru sú predovšetkým definované v jeho preambule (kde, podľa Najvyššieho súdu, sú z hľadiska prejednávanej veci najvýznamnejšie myšlienky vyjadrené v 5., 6., 7., 8., 10. a 17 odseku) a ďalej v článku 1 Aarhurského dohovoru s podnadpisom rubriky „Cieľ“.

Podľa preambule

5. zdôrazňujúc potrebu chrániť, zachovávať a zlepšovať stav životného prostredia a zabezpečovať trvalo udržateľný a z hľadiska životného prostredia bezproblémový rozvoj,

6. uznávajúc, že zodpovedajúca starostlivosť o životné prostredie je nevyhnutná na dosiahnutie blahobytu ľudstva a zabezpečenie základných ľudských práv vrátane práva na život ako taký,

7. uznávajúc tiež, že každý človek má právo na život v životnom prostredí, ktoré je primerané na zachovanie jeho zdravia a dosiahnutie blahobytu, a súčasne je povinnosťou každého, jednotlivu aj spoločne s inými, chrániť a zlepšovať životné prostredie v prospech súčasných i budúcich generácií,

8. uznávajúc, že zlepšený prístup k informáciám a účasť verejnosti na rozhodovacom procese v otázkach životného prostredia posilňujú kvalitu a následné uplatňovanie rozhodnutí, prispievajú k environmentálnemu povedomiu obyvateľstva, dávajú verejnosti možnosť vyjadriť svoje záujmy a umožňujú orgánom verejnej moci náležite tieto záujmy zohľadniť,

10. s cieľom podporiť zodpovednosť a transparentnosť rozhodovania a posilniť verejnú podporu rozhodnutí týkajúcich sa životného prostredia,

17. zohľadňujúc to, že pre verejnosť vrátane organizácií musia byť prístupné účinné súdne mechanizmy tak, aby boli chránené ich zákonné záujmy a dodržiavané právne normy,

Podľa článku 1 Aarhurského dohovoru každá Strana zaručí práva na prístup k informáciám, účasť verejnosti na rozhodovacom procese a prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia v súlade s ustanoveniami tohto dohovoru s cieľom prispieť k ochrane práva každého človeka, príslušníka tejto i budúcich generácií, žiť v životnom prostredí, ktoré je primerané pre zachovanie jeho zdravia a dosiahnutie blahobytu.

Je nepochybné, že cieľom týchto ustanovení Aarhurského dohovoru, hoci sú formulované všeobecne, je umožniť zabezpečiť účinnú ochranu životného prostredia. Aj toto vyzdvihol Súdny dvor v citovanom rozsudku (bod 46). Na tomto mieste Najvyšší súd preto vyzdvihuje všeobecný imperatív Aarhurského dohovoru obsiahnutý v 17. recitáli: pre verejnosť vrátane organizácií musia byť prístupné účinné súdne mechanizmy tak, aby boli chránené ich zákonné záujmy a dodržiavané právne normy, nepochybne nasmerovaný k zmluvným štátom.

Na vnútroštátnej úrovni právo na priaznivé životné prostredie a ochrana životného prostredia patrí v zmysle systematiky Druhej hlavy ústavy do skupiny základných práv a slobôd.

Podľa článku 44 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky má každý právo na priaznivé životné prostredie.

Podľa článku 44 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky každý je povinný chrániť a zveľaďovať životné prostredie [a kultúrne dedičstvo].

Podľa článku 44 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky podrobnosti o právach a povinnostiach podľa odsekov 1 až 4 ustanoví zákon.

Podľa článku 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

Najvyšší súd vychádzal pri výklade rozsahu a obsahu hore uvedeného práva na priaznivé životné prostredie najmä zo samotného pojmu životné prostredie a nutnosti jeho ochrany pri využití nasledujúcich všeobecných úvah.

Pokiaľ hovoríme o životnom prostredí, potom máme na mysli všetko, čo na Zemi obklopuje a najmä po stránke biologickej stability ovplyvňuje prirodzené podmienky života človeka spolu s existenciou rozmanitých druhov organizmov. Je nepochybné, že predovšetkým pod pojmom životné prostredie je nutné mať na pamäti jeho zložkovú definíciu (§ 2 zák. č. 17/1992 Zb.), tzn. že zložkami životného prostredia sú najmä ovzdušie, voda, horniny, pôda, organizmy. Samotný citovaný zákon č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí bol zákonodarcom prijatý pri zdôraznení práva na priaznivé životné prostredie ako jedného zo základných práv človeka.

Avšak, ak hovoríme o životnom prostredí, nehovoríme o podmienkach, ktoré robia život jednotlivca alebo spoločnosti znesiteľnejším, lepším alebo technicky komfortnejším, ale hovoríme o neopakovateľnom a nenahraditeľnom stave, bez ktorého by život jednotlivca nebol možný takmer alebo vôbec.

Potom na právo na priaznivé životné prostredie nie je možné nazerať ako na typické subjektívne právo jednotlivca, ktorého sa môže človek v rámci svojej právnej subjektivity dovoliavať a na jeho základe si niečo, tzn. samotné životné prostredie nárokovať, prisvojovať alebo požadovať. Vzhľadom na bezprostrednú odozvu dopadu negatívnych ľudských činností na životné prostredie ako celok, ktoré neakceptuje ani štátnu suverenitu, ani hranice štátov ani normatívne zákazy a príkazy - je to trvalé benefícium, resp. trvalý kolektívny záujem, ktorý, najmä vo vzťahu k občanom v zmysle právno-filozofickej teórie spoločenskej zmluvy z konca 18. storočia priamo zaťažuje štát - v prenesenom zmysle obdobne ako právo na život bez vojnového nebezpečenstva alebo životu nebezpečných chorôb, a ktoré musí existovať bez toho, aby jednotlivec chcel, mohol alebo s jeho existenciou spojenú vôľu právne prejaviť mal,

- lebo bez jeho existencie už svoju vôľu neprejaví,

- lebo bez jeho existencie nie je možné blahobyť ľudstva dosiahnuť vôbec a zabezpečenie základných ľudských práv vrátane ústavou garantovaného práva na život je nemysliteľné.

Vzhľadom na prirodzenú vzájomnú závislosť človeka a ostatných organizmov nachádzajúcich sa v prírode, a to najmä v krajine, a s uvedomením si povinnosť vyvažovať právo človeka pretvárať prírodu v súlade s princípom trvalo udržateľného rozvoja, Najvyšší súd nemôže prehliadnuť základné smerovanie Z. jednotlivcov združených za účelom naplnenia svojho základného práva na priaznivé životné prostredie. Tým, že toto právo žalobca dal za základ existencie svojho združenia a v tomto konaní od neho odvodzuje svoje postavenie účastníka, naplnil žalobca podľa Najvyššieho súdu záver vyslovený v hore citovanom ústavnom náleze č. k. II. ÚS 197/2010-52.

Za tohto stavu by potom v prejednávanej veci bolo v rozpore s ústavným imperatívom „každý je povinný chrániť a zveľaďovať životné prostredie“ (článok 44 ods. 2 ústavy) brániť hore uvedenému združeniu v ich výslovne prejavenej snahe, aby prostredníctvom legálne dostupných mechanizmov vnútroštátnej právnej ochrany, medzi ktoré nepochybne patrí aj súdny prieskum rozhodnutí správnych orgánov týkajúcich sa životného prostredia, naplňovalo svoj cieľ.

Je nepochybné, že komunitárne právo prostredníctvom smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Ú. v. ES L 206, s. 7; Mimoriadne vydanie 15/002, s. 102) ukladá v súvislosti so záujmami Spoločenstva na ochrane životného prostredia veľké množstvo povinností členským štátom. Najmä článok 16 ods. 1 uvedenej smernice o biotopoch stanovuje: „Za predpokladu, že neexistuje uspokojivá alternatíva a výnimka nespôsobuje zhoršenie stavu ochrany populácie príslušného druhu na území jeho prirodzeného výskytu, členské štáty môžu udeliť výnimku zo systému prísnej ochrany živočíšnych druhov uvedených v prílohe IV písm. a), tzn. najmä zo zákazu všetkých foriem úmyselného odchyťovania alebo usmrcovania týchto druhov vo voľnej prírode.“

Je nepochybné, že vzhľadom aj na niektoré ďalšie medzinárodno-právne dokumenty (Dohovor o hodnotení vplyvu na životné prostredie presahujúce štátne hranice z 25. februára 1991 - oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 162/2000 Z. z.) ako aj na niektoré právne akty Európskej únie (najmä Smernica Rady z 27. júna 1985 o posudzovaní vplyvov niektorých verejných alebo súkromných projektov na životné prostredie /č. 85/357/EHS/) sa pri procesoch posudzovania vplyvov zámerov stavieb (činností) na životné prostredie verejnosťou realizuje základné právo na informácie

o životnom prostredí, a preto je nutné pri zobrať do úvahy aj to, že zmyslom tohto základného práva jednotlivca je znášať spoluzodpovednosť za zachovanie priaznivého stupňa životného prostredia a tiež sa spolupodieľať sa na kontrole krokov, ktoré tento stav životného prostredia nielen v súčasnosti ale aj v budúcnosti môžu reálne ovplyvniť.

Bez ohľadu na to, že žalobca bol až do 30. novembra 2007 v zmysle § 82 ods. 3 zák. č. 543/2002 Z. z. týmto osobitným zákonom uznaný v zmysle 4. definície za účastníka správneho konania a že toto postavenie stratil od 01.12.2007 na základe zákona č. 454/2007 Z. z., Najvyšší súd vzhľadom na hore uvedené vnútroštátne a medzinárodné právne pramene uvádza, že procesné predpisy o účastníctve je nutné v prejednávanej veci vykladať s prihliadnutím na dosiahnutie cieľa sledovaného právom na priaznivé životné prostredie.

Je tiež jednoznačné, že žalobca nespĺňa podmienky 1. definície účastníka, ktorým je v prejednávanej veci osoba podávajúca žiadosť o povolenie výnimky z podmienok ochrany chráneného živočícha (tzn. P. P.).

Je tiež jednoznačné, že ustanovenie čl. 9 Aarhurského dohovoru (najmä ods. 2 a 3) neobsahuje jednoznačne koncipované základné právo ani slobodu, ktoré by bolo orgánmi verejnej moci priamo aplikovateľné v zmysle medzinárodnoprávnej teórie „self-executing“.

Avšak hore analyzované medzinárodnoprávne záväzky Slovenskej republiky týkajúce sa ústavou akceptovaného zabezpečenia práva verejnosti na životné prostredie majú v konečnom dôsledku ten dopad, že narúšajú klasickú koncepciu aktívnej legitímácie jednotlivcov v konaní pred správnymi orgánmi tým, že priznávajú postavenie účastníka konania aj verejnosti, resp. v niektorých prípadoch iba verejnosti zainteresovanej na ochrane životného prostredia.

Podľa čl. 9 ods. 3 Aarhurského dohovoru platí, že navyše bez toho, aby boli dotknuté procesy preskúmania uvedené v odsekoch 1 a 2, každá Strana zabezpečí, ak sú splnené podmienky uvedené v jej vnútroštátnom práve, ak sú nejaké, aby členovia verejnosti mali prístup k správne alebo súdne konaniu umožňujúcemu napadnutie úkonov a opomenutí súkromných osôb a orgánov verejnej moci, ktoré sú v rozpore s jej vnútroštátnym právom v oblasti životného prostredia.

Vzhľadom na hore uvedené závery je potom celkom logické konštatovanie, že Slovenská republika okrem iného prevzala na seba medzinárodný záväzok zabezpečiť

v zmysle čl. 9 ods. 3 Aarhurského dohovoru prístup verejnosti k správnym a súdnym konaniam, a pokiaľ zákonodarná alebo výkonná moc nevykonala príslušné normotvorné (všeobecne záväzné) kroky k vytvoreniu vhodných podmienok na implementáciu tohto subjektívneho práva jednotlivca v slovenskom právnom poriadku, potom súdna moc na základe ústavného kritéria prednosti komunitárneho práva (čl. 7 ods. 2 ústavy) a zásady lojálnej spolupráce (čl. 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii) a rešpektovania princípu právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy) musí v prípade jednotlivca dovolávajúceho sa v konkrétne prejednávanej veci na právo prístupu verejnosti k správnym a súdnym konaniam toto právo mu v individuálnej veci priznať.

Uvedená myšlienka zabezpečenia procesného prístupu verejnosti ku konaniam a ich nezastupiteľnej úlohy ako už bolo skôr uvedené, je už zdôraznená v 7. a 8. recitálu preambule k Aarhurského dohovoru, kde je jednoznačne uvedené, že každá zmluvná strana (tzn. aj Slovenská republika v zmysle svojho záväzku ako signatára zmluvy):

7. uznávajúc tiež, že každý človek má právo na život v životnom prostredí, ktoré je primerané na zachovanie jeho zdravia a dosiahnutie blahobytu, a súčasne je povinnosťou každého, jednotlivo aj spoločne s inými, chrániť a zlepšovať životné prostredie v prospech súčasných i budúcich generácií,

8. s ohľadom na to, že na zabezpečenie tohto práva a na splnenie tejto povinnosti občania musia mať prístup k informáciám, musia mať právo podieľať sa na rozhodovacom procese a musia mať prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia a v tomto smere, uznávajúc, že občania môžu potrebovať pomoc pri vykonávaní svojich práv,

Preto v procese transpozície tohto práva do slovenského právneho poriadku nie je možné sa uspokojiť iba s odkazom na existujúce nepriame formy právnej ochrany (napríklad procesné podania na Prokuratúru Slovenskej republiky alebo Verejného ochrancu práv), ktoré síce môžu smerovať aj k vyvolaniu súdneho konania (napríklad žaloba prokurátora v prípade nevyhoveniu jeho protestu), ale je nutné v konaní podľa zák. č. 543/2002 Z. z. aplikačne uprednostniť cieľ sledovaný článkom 9 ods. 3 Aarhurského dohovoru pred úpravou procesného postavenia žalobcu ako združenia s právnou subjektivitou obsiahnutého v § 82 ods. 3 zák. č. 543/2002 Z. z., ktorá sa na základe hore prijatých záverov javí ako nedostatočná.

Potom iba takýmto výkladom procesného práva týkajúceho sa podmienok, ktoré je potrebné splniť na podanie správnej žaloby, sa v čo najväčšej možnej miere zohľadnia ciele článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, ako aj cieľ účinnej súdnej ochrany práv poskytovaných komunitárnym právom za účelom, aby organizácia na ochranu životného prostredia, akou je nepochybne žalobca, mohla v súdnom prieskume napadnúť rozhodnutie prijaté v rámci správneho konania, ktoré by mohlo byť v rozpore s komunitárnym právom v oblasti životného prostredia.

Najvyšší súd si je vedomý tej skutočnosti, že vyslovením uvedeného záveru došlo k judikatúrnemu posunu v jeho ustálenej súdnej praxi (najmä predchádzajúce rozsudky Najvyššieho súdu vydané v rovnakých veciach pod sp. zn. 5 Sžp 6/2009 až 5 Sžp 40/2009), ale tento posun ospravedlňuje nutnosť zobrať na vedomie záväzky súvisiace, resp. vyvolané prístupím Slovenskej republiky k Aarhurskému dohovoru s platnosťou od 05. 03. 2006 v spojení s rozsudkom Súdného dvora Európskej únie č. C-240/09 zo dňa 08. marca 2011.»

V nadväznosti na dosiaľ uvedené ústavný súd zdôrazňuje, že nie každé nepredloženie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru, ktoré je v rozpore s právom EÚ, musí mať automaticky za následok porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Len zásadné a kvalifikované pochybenie pri rozhodovaní o (ne)predložení prejudiciálnej otázky, ktoré môže spočívať vo svojvoľnom či na prvý pohľad celkom nesprávnom nepredložení prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru v prípade, keď súd sám o interpretácii práva EÚ mal pochyby a predbežnú otázku nepredložil, má za následok porušenie základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie, keďže týmto spôsobom by bola svojvoľne popretá právomoc Súdného dvora (porovnaj rozhodnutie Spolkového ústavného súdu BVerfGe 82, 159; uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 154/08 z 30. júna 2008).

Ústavný súd sa stotožňuje s tvrdením obsiahnutým vo vyjadrení najvyššieho súdu (prípís z 15. júla 2011, pozn.), podľa ktorého „na základe výsledku prejudiciálneho konania pred Súdnym dvorom EÚ, tzn. vydaného rozsudku, došlo k judikatúrnemu posunu v rozhodovacej činnosti konajúceho senátu s tým, že sťažovateľovi bolo v správnom

súdnicťve počnúc rozsudkom sp. zn. 5 Sžp 41/2009 vyhovené v plnom rozsahu“. Avšak, tento judikatúrny posun nemožno legitímne ospravedlniť len tým, že ich bolo potrebné „zobrať na vedomie záväzky súvisiace, resp. vyvolané pristúpením Slovenskej republiky k Aarhurskému dohovoru s platnosťou od 05.03.2006 v spojení s rozsudkom Súdneho dvora Európskej únie č. C-240/09 zo dňa 08. marca 2011“ (z vyjadrenia najvyššieho súdu v prípise z 15. júla 2011, pozn.).

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že ak najvyšší súd v okolnostiach posudzovaných vecí (s poukazom na už uvedené predbežné závery ústavného súdu) mal povinnosť predložiť prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru a v namietaných konaniach tak neurobil, pričom nesplnenie tejto povinnosti malo zároveň zásadný vplyv na rozhodnutie vo veci samej (namietané rozsudky najvyššieho súdu, ktorými sa sťažovateľovým odvolaniam nevyhovelo, pozn.), tak tým „zbavil“ sťažovateľa práva, aby sa súčasťou právneho základu pre meritórne rozhodnutie v namietaných konaniach stal výklad práva Európskej únie uskutočnený Súdny dvorom. Takýmto postupom najvyššieho súdu v namietaných konaniach a v nich vydanými rozsudkami došlo preto podľa názoru ústavného súdu k porušeniu sťažovateľovho práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 3 písm. c) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže zakázať pokračovanie v porušovaní základného práva alebo slobody.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

S prihliadnutím na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v namietaných konaniach a jeho rozsudkami sp. zn. 5 Sžp 6/2009 z 2. júna 2009, sp. zn. 5 Sžp 33/2009 z 2. júna 2009, sp. zn. 5 Sžp 19/2009 z 2. júna 2009 a sp. zn. 5 Sžp 26/2009 z 2. júna 2009 z dôvodu nepredloženia prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru, bolo potrebné zároveň zrušiť označené rozsudky a tiež veci vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

Najvyšší súd bude po vrátení vecí na ďalšie konanie povinný opätovne rozhodnúť v súlade s výkladom práva EÚ podaným Súdnym dvorom v rozsudku č. C-240/09 z 8. marca 2011. Táto povinnosť vyplýva zo všeobecných účinkov rozsudkov Súdneho dvora o prejudiciálnych otázkach týkajúcich sa výkladu práva EÚ (pozri rozsudky súdneho dvora vo veci Blaizot č. C-24/86 z 2. februára 1988, bod 27, a vo veci Kühne a Heitz č. C-453 z 13. januára 2004, bod 21), podľa ktorých je výklad práva EÚ záväzný s účinkami ex tunc pre všetky vnútroštátne súdy od momentu, kedy sa uvedené pravidlo, ktoré bolo predmetom výkladu zo strany Súdneho dvora EÚ, stalo záväzným.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia

advokátkou JUDr. I. R., K. (bod 3 výroku tohto nálezu). Sťažovateľ žiadal, aby mu ústavný súd priznal úhradu trov konania v sume 2 418,24 €.

Podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania zo svojho.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Z citovaných ustanovení § 36 zákona o ústavnom súde vyplýva, že sťažovateľ nemá obligatórny nárok na úhradu trov konania pred ústavným súdom, t. j. ústavný súd môže úhradu trov konania účastníkovi konania úplne alebo sčasti priznať podľa svojho uváženia zohľadňujúc pritom konkrétne okolnosti daného prípadu.

V danom prípade boli ústavnému súdu doručené štyri sťažnosti, pričom v každej z nich bol sťažovateľ právne zastúpený tou istou advokátkou. Sťažovateľ v každej z jednotlivých sťažností žiadal o úhradu trov konania v sume 438,57 € za tri úkony uskutočnené v roku 2009 (prevzatie a príprava zastupovania, spísanie sťažnosti a podanie z 9. decembra 2009), čo by pri štyroch sťažnostiach podľa príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavovalo úhradu v sume 4-krát po 438,57 €, t. j. spolu 1 754,28 €.

Predmetné sťažnosti ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 108/2010-15 z 11. marca 2011 spojil na spoločné konanie, keďže sa týkali porovnateľných konaní pred najvyšším súdom a boli obsahovo v zásade totožné. Táto skutočnosť v podstatnej miere znížila podľa názoru ústavného súdu nároky tak na prípravu zastupovania, ako aj spísanie sťažností (identický obsah), čo ústavný súd zohľadnil pri rozhodovaní o úhrade trov konania. Vychádzajúc z tejto skutočnosti, ako aj z oprávnenia priznať úhradu trov konania účastníkovi konania len sčasti, ústavný súd rozhodol o priznaní úhrady trov konania za

úkony právnej služby uskutočnené v roku 2009 len v sume 438,57 €, t. j. v sume požadovanej úhrady len za jednu sťažnosť.

Sťažovateľ si uplatňuje zároveň úhradu trov konania v sume 663,96 € v súlade s § 13 ods. 3 vyhlášky za úkony právnej služby uskutočnené v roku 2011; vyjadrenie z 23. marca 2011 a podanie zo 7. septembra 2011. Ústavný súd úhradu za tieto úkony právnej služby priznal, a preto celková úhrada trov konania spolu s paušálnou náhradou výdavkov predstavuje celkovú sumu 1 102,53 €. Z uvedených dôvodov preto ústavný súd uložil najvyššiemu súdu povinnosť uhradiť sťažovateľovi trovy konania na účet jeho právnej zástupkyne v sume uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. októbra 2011